

Частина 1

ФІНАНСИ ТА ОБЛІК В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА БЕЗПЕКОВИХ РИЗИКІВ

збірник матеріалів

Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів і молодих вчених

Тернопіль
2025

УДК 336:657:364(477)
ISBN 978-966-654-798-2

**Всеукраїнська науково-практична конференція
студентів і молодих вчених**

**«ФІНАНСИ ТА ОБЛІК В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ
ТА БЕЗПЕКОВИХ РИЗИКІВ»**

м. Тернопіль, 27 травня 2025 р.

ГОЛОВА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Андрій КІЗИМА, декан факультету фінансів та обліку ЗУНУ, к.е.н., доцент

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Володимир ГОРИН, заступник голови, д.е.н., проф., професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія;

Зоряна ЛОБОДИНА, д.е.н., проф., професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія;

Володимир МУРАВСЬКИЙ, д.е.н., проф., професор кафедри обліку і оподаткування;

Наталія ЗАРУДНА, к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і оподаткування;

Галина КУЛИНА, к.е.н., доц., доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу;

Ірина ОМЕЦІНСЬКА, к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і оподаткування;

Світлана САВЧУК, к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів ім. С. І. Юрія;

Ірина ФЕДОРОВИЧ, к.е.н., доц., доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу;

Марія ШЕСТЕРНЯК, к.е.н., доц., доцент кафедри фінансового контролю та аудиту.

*Розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні
Вченої ради факультету фінансів та обліку ЗУНУ
(протокол № 7 від 26 травня 2025 р.).*

Фінанси та облік в умовах глобальної невизначеності та безпекових ризиків: збірн. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студ. і молод. вчених (м. Тернопіль, 27 трав. 2025 р.). Ч. 1. Тернопіль: ЗУНУ, 2025. 639 с.

Збірник матеріалів науково-практичної конференції «Фінанси та облік в умовах глобальної невизначеності та безпекових ризиків» об'єднує результати досліджень вітчизняних науковців, здобувачів вищої освіти та практиків, присвячені актуальним проблемам розвитку фінансів та обліку. У виданні розглянуті теоретичні та прикладні аспекти функціонування публічних фінансів, розвитку фінансової грамотності населення, трансформації обліково-аудиторської діяльності, сучасного стану та тенденцій розвитку фондового, банківського і страхового ринків. Особливу увагу приділено питанням соціального забезпечення в умовах соціально-економічної нестабільності. Матеріали збірника можуть бути корисними для науковців, викладачів, студентів економічних спеціальностей, фахівців у сфері фінансів, обліку та публічного управління.

За редакцію, зміст і достовірність даних, а також встановлення фактів плагіату матеріалів, розміщених у збірнику конференції, відповідальність несуть автори та наукові керівники.

© ЗУНУ, 2025

ЗМІСТ

Секція 1

АУДИТ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ: СУЧАСНІ ПРАКТИКИ, ІННОВАЦІЇ ТА ВИКЛИКИ

<i>Бак Наталія, Петровська Дар'я</i> КОНТРОЛЬ НА ВІДСТАНІ: ЯК ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЗМІНЮЄ АУДИТ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ.....	21
<i>Данькових Наталія</i> СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	24
<i>Зіник Юлія</i> ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ПРОЦЕСІВ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ: МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ.....	27
<i>Копець Марія</i> ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОЗОРОСТІ БЮДЖЕТУ....	30
<i>Лучко Михайло, Медвідь Владислав</i> ВПЛИВ ЗОВНІШНЬОЇ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ НА МАКРОЕКОНОМІЧНУ СТАБІЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ АУДИТУ.....	33
<i>Савонік Ангеліна</i> ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СФЕРАХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА АУДИТУ.....	37
<i>Саченко Світлана</i> УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	40
<i>Черешнюк Оксана</i> АУДИТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ В УМОВАХ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПІДХОДИ.....	43
<i>Шестерняк Марія, Бербєка Мар'яна</i> КОНТРОЛЬ І АУДИТ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВ: ВИКЛИКИ ВОЄННОГО ЧАСУ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ.....	46
<i>Шестерняк Марія, Королішин Максим</i> ВПЛИВ ЯКОСТІ АУДИТУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ.....	50

Секція 2

ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ В СИСТЕМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

<i>Абрамова Алла</i> ІНСТИТУЦІЙНИЙ ПРОСТІР ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ.....	54
<i>Бак Наталія, Пацан Юлія</i> ІНВЕСТИЦІЇ В ІНФРАСТРУКТУРУ ЯК ДРАЙВЕР СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ.....	57
<i>Бартошик Ольга</i> СВІТОВИЙ ПРАГМАТИЗМ НАДАННЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ З ПИТАНЬ АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ І ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ.....	60
<i>Білик Валентин, Федак Юрій</i> АЛЬТЕРНАТИВНІ ДЖЕРЕЛА ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ.....	63
<i>Блащизин Сергій</i> УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖМИТСЛУЖБИ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ДО І ПІСЛЯ 2022 РОКУ.....	65
<i>Будьонков Богдан</i> ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ.....	68
<i>Була Павло</i> АКТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ КРИЗИ ТА ВІДБУДОВИ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	71
<i>Булавинець Вікторія, Нескоромюк Владислава</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ.....	74
<i>Булавинець Олександр</i> ПОВЕДІНКОВІ ВИМІРИ СОЦІАЛЬНИХ ТРАНСФЕРТІВ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ.....	79
<i>Васютинська Людмила, Колопенюк Євгеній</i> ЕНЕРГЕТИЧНА ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄС ТА РОЛЬ ФІСКАЛЬНИХ ВАЖЕЛІВ.....	83
<i>Васютинська Людмила, Крамар Ілля</i> ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	86
<i>Герчаківський Святослав, Вознюк Софія, Стецик Ігор</i> ОРІЄНТИРИ КАДРОВОГО ОНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МИТНИЦІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	89

<i>Герчаківський Святослав, Голембійовська Андріана, Грицуляк Андріана</i> НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ПОСЕРЕДНИКІВ В УКРАЇНІ.....	91
<i>Герчаківський Святослав, Зубик Сергій, Джумак Ярослав</i> ПАРАДИГМА ПРОТИДІЇ МИТНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	93
<i>Герчаківський Святослав, Новак Олександр, Черноус Віталій</i> ФІСКАЛЬНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: РИЗИКИ ТА ПРІОРИТЕТИ.....	95
<i>Гринчишин Святослав</i> ЕВОЛЮЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ФІНАНСУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЄКТІВ У ГЛОБАЛЬНОМУ ВИМІРІ.....	97
<i>Дем'янишин Василь, Дем'янишин Василь</i> ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ.....	101
<i>Дзюблюк Олександр</i> НЕОБХІДНІСТЬ КООРДИНАЦІЇ ФІСКАЛЬНОЇ І МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ.....	105
<i>Жук Остап</i> РОЛЬ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УПРАВЛІННІ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ.....	108
<i>Іванова Анна, Кийко Володимир</i> АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ, ВИКЛИКИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	110
<i>Калюжна Юлія</i> ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ТА СТРАТЕГІЇ ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ.....	113
<i>Кириленко Ольга, Баран Микола</i> ПЕСПЕКТИВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	115
<i>Ковалевський Павло</i> ЕКОЛОГІЧНЕ ОПОДАТКУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ.....	118
<i>Коваль Світлана, Вітко Андрій</i> ФІНАНСОВО-ПОДАТКОВИЙ МЕХАНІЗМ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗРОСТАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	121
<i>Карасій Вікторія, Савчук Світлана</i> РОЛЬ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	124

Василь Дем'янишин

д.е.н., професор, професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Василь Дем'янишин

аспірант кафедри фінансів ім. С. І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Відповідно до Бюджетного кодексу України бюджетними установами вважають «...органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету. Бюджетні установи є неприбутковими» [1]. Якісне виконання своїх функцій бюджетними установами можливе за наявності джерел їхнього фінансування у достатньому обсязі.

В економічній літературі під фінансуванням бюджетних установ розуміють процес виділення фінансових ресурсів з державного або місцевих бюджетів розпорядникам бюджетних коштів усіх рівнів шляхом безповоротного і безоплатного надання таких ресурсів на проведення заходів, передбачених бюджетами. Підставою для бюджетного фінансування є затверджений відповідний бюджет та бюджетний розпис. Процес бюджетного фінансування здійснюється органами Державного казначейства України у встановленому Бюджетним кодексом України порядком.

Науковці і практики при досліджуванні фінансування бюджетних установ виділяють різні наукові підходи, серед яких можемо виділити такі [2; 3]:

1. Системний підхід – полягає у здійсненні фінансування з позицій системи, яка враховує такі важливі елементи, як джерела, форми, методи, інструменти фінансування залежно від специфіки об'єкта.

2. Об'єктний підхід – полягає у чіткому визначенні об'єктів, які забезпечують процес фінансування, зокрема: бюджетні установи; фінансові ресурси; процес формування, розподілу, використання фінансових ресурсів.

3. Процесний підхід – полягає у визначенні сукупності та послідовності заходів, умов, що дають змогу ефективно забезпечити процес бюджетного фінансування.

4. Затратний підхід – полягає у розрахунку затрат бюджетних установ за рахунок фінансових ресурсів, спрямованих на забезпечення функціонування кожної бюджетної установи.

5. Методологічний підхід – передбачає, з одного боку, застосування методологічних підходів до процесу фінансування бюджетних установ, а з іншого – вплив цього фінансування на забезпечення соціально-економічного розвитку країни та відповідних адміністративно-територіальних утворень.

6. Функціональний підхід – полягає у сукупності функцій, які використовуватимуться у процесі фінансування з метою отримання кінцевого результату.

7. Організаційний підхід – полягає у наявності цілісної організаційної системи, яка включає форми, методи, інструменти, важелі, нормативно-правове забезпечення, що дають можливість оптимально спланувати обсяги та джерела фінансових ресурсів, оптимально їх розподілити й використати на передбачені цілі.

Залежно від підпорядкування бюджетні установи фінансуються з різних бюджетів. Так, установи загальнодержавного підпорядкування свої видатки покривають за рахунок Державного бюджету України. Установи місцевого підпорядкування фінансуються з місцевих бюджетів. Кошти бюджетів в цьому випадку діляться на ресурси загального фонду бюджету та спеціального фонду бюджету.

В економічній літературі часто виділяють два джерела фінансових ресурсів бюджетних установ: бюджетне фінансування, що є зовнішніми надходженнями; самофінансування, що є внутрішнім надходженнями. Внутрішніми надходженнями вважають власні надходження бюджетних установ, які відповідно до Бюджетного кодексу включають «...надходження, отримані в установленому порядку бюджетними установами як плата за надання послуг, виконання робіт та цільових заходів, гранти, дарунки та благодійні внески, а також надходження від реалізації в установленому порядку продукції чи майна та іншої діяльності» [1]. Однак власні надходження не є джерелом самофінансування, оскільки вони сплачуються до спеціального фонду відповідних бюджетів і тільки після цього повертаються бюджетним установам як кошти спеціального фонду. Тому фактично бюджетні установи не можуть самостійно розпоряджатися та використовувати такі кошти на свій розсуд поза сферою бюджетного контролю.

Кожне з цих джерел має свої особливості, переваги, недоліки, які впливають на процес діяльності бюджетних установ. Залежно від умов функціонування цих установ співвідношення між коштами загального і спеціального фондів будуть різними. Найбільша частка надходжень спеціального фонду має місце у бюджетних установах загальнодержавного рівня, оскільки дані установи мають дуже широкі можливості заробляти такі кошти. У бюджетних установах місцевого підпорядкування частка коштів спеціального фонду у загальному обсягу фінансових ресурсів є значно меншою і не відіграє особливого значення як джерело фінансування.

Відповідно до фінансової стратегії України, розпорядники бюджетних коштів зобов'язані активізувати роботу по збільшенню власних надходжень. Завдання такого характеру визначені такими основними урядовими документами: «Стратегія розвитку системи управління державними фінансами» схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1.08.2013 р. № 774 [4]; «Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки» схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8.02.2017 р. № 142-р. [5]; «Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і

цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2030 року» схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р. [6]; «Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки» схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1805-р. [7].

В цих та інших урядових документах звернено увагу на наявність розбалансованості та диспропорцій серед всіх основних джерел фінансових ресурсів, включаючи й бюджетні установи. Це, на нашу думку, сприяє збільшенню ризиків наявності дефіциту фінансових ресурсів для задоволення потреб бюджетних установ у забезпеченні їхньої фінансово-господарської діяльності. Характерними недоліками у цьому питанні є незадовільний стан бюджетного фінансування, відсутність належних обсягів фінансових ресурсів для оновлення, технічного переозброєння матеріальної бази установ, збільшення внутрішніх та зовнішніх, об'єктивних та суб'єктивних фінансових викликів, загроз, ризиків, що сприяють негативним явищам у сфері діяльності бюджетних установ. На нашу думку, такі недоліки і проблеми можна об'єднати у певні групи:

1. Недосконалість бюджетного законодавства, яке не дає можливість бюджетним установам ефективно маневрувати своїми коштами, що погіршує стимулювання бюджетних установ до активного пошуку конкретних напрямів збільшення частки та обсягів власних надходжень, підвищення ефективності і результативності їхнього використання.

2. Дуже регламентований перелік джерел фінансових ресурсів, порядок їхнього планування та використання.

3. Наявність великої кількості внутрішніх та зовнішніх, об'єктивних та суб'єктивних викликів, загроз, ризиків у сфері фінансово-господарської діяльності бюджетних установ, що негативно впливає на виникнення дефіциту фінансових ресурсів, зниження якості надання цими установами публічних послуг.

Вважаємо важливими напрямками вдосконалення джерел та порядку фінансування бюджетних установ такі:

– розширення прав всіх розпорядників бюджетних коштів стосовно формування і використання фінансових ресурсів, особливо власних надходжень;

– встановлення для певних груп розпорядників бюджетних коштів оптимальних пропорцій між коштами загального та спеціального фондів у процесі бюджетного планування та виконання бюджетів і кошторисів бюджетних установ;

– надання права всім бюджетним установам розміщувати свої тимчасово вільні кошти в комерційних банках за умови відсутності заборгованості по розрахунках з усіма суб'єктами;

– заборону державним органам влади та місцевого самоврядування вилучати кошти бюджетних установ у доходи відповідних бюджетів, особливо після закінчення бюджетного року.

Вирішення цих та інших проблем, пов'язаних з вдосконаленням джерел фінансування бюджетних установ, на нашу думку, сприятиме підвищенню ефективності використання державних фінансових ресурсів, покращенню якості діяльності бюджетних установ та надання суспільних послуг відповідним

категоріям споживачів, виведенню всіх бюджетних установ на якісно новий, вдосконалений рівень функціонування відповідно до стратегічних орієнтирів соціально-економічного розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
2. Волохова І., Лебеденко А. Джерела та форми фінансового забезпечення діяльності бюджетних установ. *Модерні фінанси: глобальні виклики і сучасні тренди*: монографія / за ред. д. е. н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль: Економічна думка, 2024. С. 62-73. URL: <http://monography.wunu.edu.ua/index.php/ed/catalog/book/4/chapter/9>.
3. Іванисько Н. М. Теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення. *Економіка, управління та адміністрування*. 2024. Вип. 1 (107). С. 156–162. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-1\(107\)-156-162](https://doi.org/10.26642/ema-2024-1(107)-156-162).
4. Стратегія розвитку системи управління державними фінансами. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1.08.2013 р. № 774. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/774-2013-p#Text>.
5. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8.02.2017 р. № 142-р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-p>.
6. Стратегія здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2030 року: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 р. № 1467-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1467-2021-p#Text>.
7. Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки: Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1805-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-2021-p#Text>.